

אלא מרוסק, ויש לומר דהנקה"כ איל לשיטתו שהשיג על הי"ש (נסי' ק"ב) שבוטא גש"ך שם, אבל לפמש"כ הי"ש"ש (שם), ובוטא גש"ך שם סק"ה) דמה שאין הסיתר בא מוילא לא מקרי דשיל"מ ויהכר"פ שם חירץ קושיה הש"ך על הי"ש"ש, א"כ י"ל דכיון דליכא מזה לאחשולי בחלה, לכן לא היו דשיל"מ אף דמצי לשאל בלא דוחק, וכן משמע מלשון הר"ן בגדרים (דף כ"ט).

ועוד יש לדון דבחלה גז"ל דאין נוחנין לכהן, ומה"ט אין לה שיעור, ואין מפרישין רק כדי להסיר איסור טבל, וכמש"כ הנו"ב (מה"ט חלק יו"ד סי' ר"א) וחידש ענין חדש דהפרשת חלה יש בו שני ענינים, א' להפקיע איסור טבל, ב' לינתה לכהן והנתינה גריכא שיעור בו, ואף שנתב זה מסבירא דנפשי' לכהן הגם מנאמי שכ"כ הריטב"א בקדושין (דף כ"ה) ובוטא במל"מ (הלכות מתנות עניים פ"י ה"ז) כדגרי הנו"ב בג"ל, א"כ לכאורה י"ל דדוקא כשנותנים לכהן אז מיקרי לה' דזכה משלחן גבוה כג"ל, וע"כ צ"ע נתינה חשובה, אבל כשאין נוטל החלה רק להסיר איסור טבל, וע"כ סגי בכל שהוא, זה לא היו לה', ומה"ט האידנא אין חייב באחריות כמש"כ האחרונים (ה' חלה סי' שכ"ב) דכיון דבחלה שםפרישין האידנא מחמת טומאה לא היו אלא הפרשה לבד י"ל דזה לא מקרי לה', ואף דהחלה שםפריש האידנא אסורה, עכ"ל י"ל שדומה לקונמות, דקיי"ל יש מעילה בקונמות וקדושת הגוף כינהו, ואפ"ה נשאלין עליהן לכתחלה משום דלא מקרי לה' אשלים, ונעפ"ל י"ל דלכן מצי שאיל בחלה לר' אליעזר, משום דהא הסיניא דכינר מפרישין חלה בטומאה צו"ט קאי על חלה בטומאה, ולכן לא שייך הסם אמירה לגבוה בו, דהא אין כאן שום מחנה לכהן, ומ"מ כיון דהש"ך כתב להדיא דגם בחלה אין נשאלין רק בדוחק, וקאי גם על חלה דהזמ"מ, לכן אין לנו לחלוק על הש"ך, ויפה כתב ב"ת להשיג על המורה בזה. כ"ד י"דו.

יצחק אלחנן בהרב מוהרי"א זצ"ל חופ"ק ניעשוויעז.

דפוס

סימן כח

עוד להרב הג' הג"ל.

ענה א

ומש"כ כת"ה להעיר דבר מחורש על המעשים שבכל יום שנשים המפרישות חלה נשאלות על מעורבות חלה בתבשיל, דיש מקום להסתפק דדוקא דהכר נעשה ע"י שלוחו, יש מקום לומר דלא מצי המשלח לשאל, דהא המשלח לא נדר בעצמו א"כ לא שייך לומר דמחרט בעיקר בגדר, או י"ל דיכול להסיר נדרו ולומר אלו הייתי יודע דאחרת לסוף לא הייתי עושה שליח על הקדש, וגם יש ספק לומר דהשליח יכול לשאל מעצמו בלי שאילת המשלח, או שלא יכול לשאל משום דכבר נעשה שליחותו בדאיתא בגיטין (דף ס"ג) כה"ג, ויש מקום לומר דג"כ שניהם אינן יכולין להסיר נדרן, והוכיח כת"ה דעכ"פ שניהם צידד מצי למשאל, מגדרים (דף כ"ט) דמוקי בתרומה ציד כהן והגמ' סתם זה שם, ומלל מוקי ל' הגמ' דמיירי בתרומה ע"י שליח, מוכח דעכ"פ מצי שניהם צידד לשאל על נדרן, והאריך בפלפול הנעים לתרץ אחי לא מוקי הגמרא שם דמיירי בנאכל קצת מן העיסה, דאם ישאל הא אכיל עגל למפרע, וישרו לי דבריו הגעתיים צירוף פלפולו הנחמד, וספר משנת חכמים שכתב ב"ת שחקר בכל זה איטת תחת יד, וגם יש מקום לומר דהשליח יוכל להסיר נדרו אף שגבר נעשה שליחותו בלא הצטרפות להיות שליח להמשלח לשאל על נדרו, ד"ל חלי הי' יודע דאחרת לא

ה' מקבל על עצמו שליחות המשלח להיות נדר עזרו וכמש"כ מעכ"ת ג"כ להסתפק בזה, ומסבירא גרסא דדואי יכול המשלח להסיר נדרו, דהא מה שחל הנדר ע"פ שלוחו הוא משום דשלומו כמותו, א"כ כמו שיכול לשאל על נדרו שנדר בעצמו ה"ה לנדר ע"י שלוחו וכמו שהוכיח ב"ת מגדרים הג"ל.

ולענין גרסא להוכיח דזה דואי דשניהם צידד מצי למשאל מהא דפסחים (דף מ"ו) בסוגיא דכינר מפרישין חלה בטומאה צו"ט, דר"א ס"ל הואיל אי צ"ע מיתשל לכן אין לו תקנה כ"א שחאפה תחלה, וקשה הא מצי להפריש החלה ע"י שליח דלא לא שייך הואיל אי צ"ע מיתשל אי נימא דלא משכחת התרה כלל כמשפריש החלה ע"י שליח, ובתוס' (שם) ד"ה הואיל כ"ל כתבו דמה דיכול לעשות אינו תחבולה דלא ינטרף לאפות עדיין כדי שלא לבא להואיל דכל חדא וחדא חזיא ל', אע"כ מוכח דאף בגדר שם"ל שליח מצי שניהם עכ"פ למשאל.

ועוד רחי' מגיטין (דף מ"ו) דאיתא התם מ"ט דר' יהודה דנתיב לא הכוס בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה, ופי' רש"י שם דה"ל לאחשולי עלייהו אי לאו משום דהודר בדברים, ובתרומות הדשן בפסקיו (סי' רכ"ד) הוכיח מזה שיכול השליח להקים איסור נשבעה על משלחו, דנשבעה ע"י שליח מהני, ומוכיח זה מהא דנשבעו נשיאי העדה דהנשיאים היו שלוחן של בני ישראל עכ"ל, א"כ לתרומת הדשן הג"ל דנשבעת נשיאי העדה הית' מזר דנעשו שלוחיך, ואפ"ה מקשה הגמ' דה"ל לאחשולי, ואי נימא דנשבעה ע"י שליח לא מצי כל חד לשאל, א"כ אין מקום לקושית הגמ', דאחי שפיר הא דלא היו יכולין בני ישראל להסיר, ואף דנשבעת הנשיאים מעצמן היו יכולין להסיר, עכ"ל לא שייך בזה לומר נדר שהותר מקצתו הותר כולו, דהא עיקר הטעם לנדר שהותר מקצתו בו הוא משום דכל היוצא מפיו יעשה כמש"כ הר"ן (גריס גדרים ובדק ס"ו), א"כ כיון דשלומו כמותו ויכול להקים השבעה על משלחו, ומה דיוצא מפיו של השליח הוא כמו שיוצא מפיו של המשלח, א"כ הא מה שיוצא מפיו של המשלח נתקיים כולו ולא נתבטל אף קצתו ולא שייך בזה נדר שצטל מקצתו בו, וממילא מוכח דנשבעה ע"י שליח יכולין שניהם למשאל עלייהו וכמש"כ ב"ת.

והקצתה (סי' קכ"ג) הביא התה"ד כג"ל וגם הביא התוס' דגזיר (דף י"ח) שכתבו דנזירות אי אפשר ע"י שליח בו, וכן הובאו בגמ' (מה"ט סי' קמ"ז) וכתבו דמתוס' הג"ל מוכח דלא ס"ל כהתה"ד הג"ל, ולי גרסא לומר משום דבאמת צ"ע מפני מה לא יהא מהני שליח בזה דהא שלוחו כמותו, ודוקא בהפרס ס"ל לחד מ"ד דמדכתיב ואישה יפירנה נתמעט שלוחו אבל היכא דליכא קרא מפני מה לא יהא מהני שליח, ולכן ג"ל בכונת התוס' דהנה התוס' כתבו שם דנזיר זה לר"ש למה להגמ' לומר לר"ש משום דהוי מתנה על מה שכתב צורה תיפוק ל' דנזירות אי אפשר לקיים ע"י שליח, ולר"ש מצינו בגדרים (דף י"ז) דס"ל דנזיר טעור ג"כ חוטא, א"כ לשיטת האחרונים בהכרעתן וכמש"כ הנו"ב דהיכא דשייך אשל"ע אז השליחות בטלה אף דדרבנן כמש"כ המל"מ (בפ"ב מה' רוצח), א"כ י"ל דכיון דנזיר חוטא מן המורה (דהתורה קרי' ל' חוטא) כש"כ דלא מצי לעשות שליח בזה דהוי נדר עבירה, וי"ל לפ"ז דהו טעם הפוסקים דס"ל דאין יכול לעשות שליח על נדר (ולכאורה הוא בלא טעם), לפי דקיי"ל דהנדר נקרא רשע, א"כ שייך בזה אין שליח לדבר עבירה, ואף שהתוס' צ"ב"ק (דף ז"א) ובתענית (דף י"ח) ובנזיר (דף ב') כתבו דלר"א הקפד דנזיר חוטא דהמורה רבה מהחטא, עכ"ל הא שיטת התוס' בסוגיה (דף י"ז) דאין לחלק בזה, ועוד י"ל דלא חילקו התי"ם בזה שם אלא לר"א הפקר אבל לא לר"ש דהא אמר רבשרים לא התנדבו בגזיר.

ורפ"ז יש לומר דהיכא דעושה שליח לחזק הענין כגון בתנאים שעושין על ידי מורשה בהתקשרות נשבעה וכמי הא דנשיאים שנשבעו לנצונקים וע"ש בגיטין תוס' ד"ה כיון כו' וכמבואר בתה"ד הג"ל, א"כ בזה לא שייך אשל"ע לפי שהיא לצורך לחזק הענין על ידי התקשרות כרישחצירו ואמירה.

ואמיגהו, וזכה'ג מסני' השנועה אף ע"י שלוחו, ולפ"ז
בהפקר ע"י שליח י"ל דמהני, וע' צנ"י (אז"ח סי' תל"ד)
במה שהביא בשם הר"ן, ומיושבת צנה סתירת החס' דנזיר
להתה"ד הג"ל.

הנה [והבי' עניינא אדכרנא סילמא יקירא אשר בעת שלמדתי
אלל מור' הרב הגאון הנ' וכו' סוה' בניסין ז"ל ראב"ד דק"ק
הוראדנא, אשר למרן קוסית הגאון ר' עקיבא איגר ז"ל (בפסקיו סי'
פ"ו) בפה שפסק המעבר (יו"ד סי' רל"ד) דאין יכול לעשות שליח
להקפה ולהפירה, ומזה דהא כתב הרא"ש דלכן הלכה כר' יאשי'
שמוס דלמסורא, א"כ בהקפה הוי המוסר להיפך וה"ל לפסוק דיכול
לעשות שליח בהקפה ולע"ג. ומי' מור' הגאון הב"ל קשיא וזו בפשיטת
ע"פ דברי הב"י באר"ח (סי' תל"ד) דאין יכול לעשות שליח על כדר,
ומבואר בנדרים (ס"ט ע"א) דשאלין על היקס ומי' הרא"ש העעס
שמוס דקיום כדר כנדר דמי, ולכן אין יכול לעשות שליח להקפה שמוס
דכנדר דמי ואולי הב"י לשיטתו, מדע דבה"ס לא החזיר דין הקפה
בפלוגת ר' יאשי' ור' יונתן, וע"כ עובד דבהקפה כ"ע מורי' דלא
יכול לעשות שליח, עכ"ל הטהור, ודפ"ס ושפ"ס יק.

ולדעתי יש לדון ג"כ בהקפה ע"י שליח דכ"ע מורי' דאין יכול לעשות
שליח בהקפה, דזה הוי כחופס לב"ע נפקוס שכן
לאחרים, לשיטת הסוברים דאיכה יכולה לשאול אחר הקפת צעלה והוי
סב לדידה, ואף דהתורה נמנה לו הזכות שיכול להקים כדרי' אשמו
וגם הא בידו להקים בעצמו, ש"ס הא עלינו כה"ג להג"ח (פ"ק פ'
אז"ח סי' א') שדעתו דאין יכול הצעל לעשות שליח לגרסה בע"כ שמוס
דהוי סב לדידה, ואף שהתורה נמנה לו זכות לזה וגם הא בידו לגרסה
בעצמו כמבואר בבבלי ג"ס, ש"ס מקרי זה חופס נפקוס שכן לאחרים,
א"כ ה"ה צנ"י, אכן עיקר דברי הג"ח אינם ברורים. וגם בחינותיו
לא"ע הובאתי ג"כ דלא כדבריו, ויש להאריך בזה.

נחזור לענייננו, דשניהם ביחד בודאי מנא לשאול
דמוכח מנשיא העדה הג"ל, וכן מוכח
בשנועות (דף כ"ד ע"ב) גבי יש אוכל אכילה א' כו' דלא
תני שנועה משום דמידי דאיתא בשאלה לא קתני, וכן
אמרו במכות (דף כ"ב) וקשה הא משכחת בשנועה ע"י
שליח דלא מנא שניהם לשאול, אע"כ מוכח דגם כה"ג
איתא בשאלה, וכן מוכח מיצמות (דף ה') דאמרו מה
לנזיר שכן ישנו בשאלה, וכן יש להוכיח ממכות (דף ט"ו)
דאמרו דמשכחת ביטול גבי אונס שגירש שהדירה צריכים
וצריך הא כיחא למ"ד כו', ואי נימא דע"י שליח לא מני'
לשאול וא"כ הא מני' לאוקמי בפשיטות ע"י שליח, אך זה
יש לדחות דא"ס דאינו יכול לעשות שליח כנדר גבי אונס
שגירש דהא אשכח'ע דמצטל למ"ע דולו מהי' לאשה לא
יוכל לשלחה וגו', אך כדר נמצא משרי הראיות דשניהם
ביחד מנא למשאל, וכן נוטה הסברא דגם המשלח
בזודאי יכול לשאול אף לבדו על הנדר שקיבל שלוחו
עבורו.

ענף ב

אמנם עדיין יש להספק אם יכול שלוחו לשאול בלא
המשלח, ד"ל דכיון דהוא עשה הנדר בשביל
המשלח א"כ יכול השליח לומר אלו הייתי יודע דיתחברט לא
הייתי מקבל הנדר ע"ע בשביל המשלח, אכן הסברא
נראה דאין יכול השליח לשאול על נדרו של המשלח, כיון
דהוא אינו צעל הנדר דהא לא קיבל הנדר רק בתורת
שליחות, וכיון דכנדר נעשה שליחותו הוי כאיש אחר,
וכה"ג כתבו החוס' (בסוף צבורות) ד"ה לחשיעי עשירי
קודם גבי האומר לשלוחו דאם קרא לאחד עשר עשירי
דכנדר איתעביד שליחותו, וכמש"כ כת"ס הסברא הזאת
להוכיח כן מניטין (דף ס"ג).

וכן מוכח מניטין (כ"ד ע"ב) דנעמא טהרותין מהימן
אף שעכשיו אינו ציר, עכ"ל כיון שכבר ה' גידו
מהימן, ומוכיח זה מהא דאמר' תור' דכ"ג דאמ' פיוגל צויה"כ
מהימן כו' ודילמא לבתר הכי קאמר כו', וקשה הא הפר
הוא משל כהן גדול כדאיתא ביומא (דף כ"א), א"כ איך
י"ל הגמרא מזה, הא י"ל דלכן מהימן לומר דנתפגל
משום דבידו לשאול אלל החכם כדאיתא ביצמות (דף פ"ח)
אי דידי' משום דבידו לאתשלי כו', ואף דבקדושין (דף

ס"ב) אמרינן דלאו צירי' דמי יומר דמודקקי ל' חלתא,
עכ"ל הא אמרינן בשבת (דף כ"ו) דהא הוי צירי' דלא לא
מודקק ל' חכם מודקקי ל' ג' דיוטות, והחילוק ברור
משום דגבי נדרים סני' צהדיוטות אף דנמייר או סניר
קלח, וכן כתב בחידושי הרשב"א ביצמות (דף פ"ח).

הנה [וע' בשל"ס (פ"ד העלכות צבורות ה"א) שהקשה שם באשכנז
דבריו מהא דשבת לקדושין ולא הביא שהרשב"א עמד בזה, וע'
בשכ"ס ש"ך בכתובות (דף כ"ט) שהקשה על האומר לאשה הרי את
שקודשת כו' דהא הוי צירי' כו', ומשיהי הא הגם' צקדושין הקשה
זה ככ"ל:]

וביוון דהתרת הנדר מקרי דבר שציר, ושיטת צרכת
הנזכר צרכיות (דף י"ד) וכן שיטת הטו"א צר"ה
(דף כ"ח) דגם אחר שנשחטו ונזרקו איתא בשאלה, ודלא
כחמס' דכריות (שם), א"כ קשה לפ"ז הא י"ל דלכן
מהימן הכהן הגדול דנהפגל משום דצירי' לקלקל הקרבן
ולשאלו עליו, וביוון נשאל על הפר ממילא יפסל השעיר
אף שזא משל כנדר, דהא קי"ל ביומא (דף ס"א) דשעיר
ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה כלום, ואין לומר
דלא ירצה לשאול לפי שיהא חולין בעזרה, דהא חזין
דמהימן לומר נתפגלו משום דצירי' לפגל, אף ד"ל דהא
יתחייב מלקות למאן דס"ל צוהים (דף כ"ט) דהמחשב
צקדשים לוקה, וכמש"כ הרא"ש בגיטין (שם) דהא דמהימן
משום דצירי' אינו מטעם מגו דהא י"ל דמחירא מתשלומין
דק כיון דצירי' הוי כבעלים, וכש"כ לפמ"ש הטו"א (שם)
דלא שייך כה"ג לומר חולין בעזרה, וביצמות (שם) אמרו
דמהימן לומר דמיתשל מרי' עלי' משום דצירי' לפדותו ואף
שהפדיו' היא ענין אחר מהשאלה, מ"מ מהימן משים דכיון
דיכול לקלקל הענין עכ"פ, וה"ה צוה כיון דמני' לקלקלו
בהתרת הנדר ממילא מהימן לומר דנתפגל.

ואף דקיי"ל דצריך לפרט הנדר, עכ"ל הא מה"ס אין
צריך לפרט, א"כ קשה איך מוכיח הגמ' מהא
דאמר' תורה דכהן גדול מהימן, ואין לומר דאף דצירי'
לשאול אכתי' אין צירי' לעשות פיוגל וצין פיוגל לחולין
שנשחטו בעזרה איכא כמה נפ"מ ביניינו, דג"ל אינו, דהא
עיקר ראיות הגמרא שם בגיטין להוכיח דאף בלחמא
התירה ע"א מהימן, ובספק השקול בודאי מהימן וא"כ
ראי' לזה, לכן כיון דצירי' עכ"פ לפסול אותו דהא אס'
ישאל יאה חולין שנשחטו בעזרה ואסור, ורי"ח אמר התם
שהתורה האמיגתו, ורי"ח ס"ל צקדושין (דף כ"ז) דחולין
שנשחטו בעזרה לאורייתא, א"כ הא הוי עכ"פ צירי'
לאסור, וכיון דמהימן דאסור, א"כ הוי ספק השקול,
אס' אסור מחמת פיוגל, או מחמת חשכ"ע, דהא בודאי
איתרע חזקת היתר שלו עכ"פ, ופשוט דע"א מהימן בלא
אתחזק התירא, וכש"כ לפמ"ש הפ"י שם ע"ש, א"כ
תקשה הא מני' לשאול על הקדש הפר דהוי משל כה"ג.

ויש ליישב זה, דאיתא ביומא (דף כ"א) צפר כה"ג
דאפקורי אפקרי' רחמנא גבי אחיו הכהנים,
דאל"כ איך מתפרי', ופי' רש"י התם דאפקר רחמנא להכפר',
והרמב"ם (פ"ה מה' יו"ט) כתב דהתורה הפקירה ממונו
לכל אחיו הכהנים [ווי' דרש"י מיייר שם למאן דס"ל התם
דפר יו"ט כ' קרבן יחיד הוי, אבל לפי מאי דפסקין דפר
של יו"ט כ' קרבן שותפין הוי, א"כ יש להס' חלק צגוף
הקרבן משום דהתורה הפקירה ממונו דע"כ נקנה הפר
למאן אף מקודם שהקדיש, דאחר שהקדישו איגלאי
מילתא למפרע דלאותו הפר דיקדיש הכה"ג הפקירה
רחמנא, וכש"כ להסוברים דגם צקדש חזר תוכ"ד, א"כ
צעת שהקדיש אכתי' ה' יכול לחזור תוכ"ד, ולא נפק
לרשות הקדש אלא אחר תוכ"ד, א"כ בלחמא העת מיד
דהקדישו הפקירה רחמנא, ומוכיח כן לשיטת הרמב"ם
דפי' דהפקירה לממונו, דהא אחר שהקדישו אין להכנס
זכות ממונו כלל זו אלא זכות כפרה לבד, וע"כ מוכח
דאמרינן איגלאי מילתא למפרע ככ"ל דהתורה הפקירה
לאותו הפר שיקדיש הכהן להבא.

וידין איך שיהי' כיון דחזין דאפקרי' רחמנא לממונו של
כה"ג לאחיו, לכן לא מני' שאיל על הקדשו
לספר, דהא נקנה לציבור, ולא מני' שאיל על הקדש של
אחר

מעשה הקרצנות), ולשיתת התוס' דס"ל דגס במטא לרשות הקדש איתא בשאלה, י"ל דמש"כ התוס' צבריות (דף י"ג) דאחר שגשחט ליתא בשאלה, היינו משום דאסור למשאל משום חולין בעזרה, ולא ס"ל סברת הטור"א הנ"ל, אצל מזד הקנין ס"ל דאין חזר להקדש.

ובעיקר כך דינא איצטמט ליד גיזר מהני' שאלה אולא משום דמשיכת הגיזר הוי' משיכה מעליא, נראה לי לומר דזהו תלוי בפלוגתא דירושלמי (ריש תרומות, ובמעשרות פ"ה), אי גיזר נחשב לאחר או שנחשב לבטלים, דאי נימא דגיזר נאחר אינא מועלת משיכת הגיזר דהא הוי כאחר לגמרי, ומשיכה בעינן ע"י הצעלים או ע"י שלוחן וכיון דהוי כאחר א"כ גרע משלית, משום דאין לומר דהגיזר יהא זוכה להקדש מזד זכיי', דהא זכיי' אף דעדיפא משיכות הוי' משום דין יד, וכיון דכתבו התוס' צ"ב (דף ע"ט) דאין יד להקדש לכן לא מהני' זכיי' עבד הקדש להיות מועלת מדיון יד, דהא אין יד להקדש, אצל למ"ד ס"ל דגיזר כבעלים מהני' משיכת הגיזר כמו צעלים דהדיוט דהא הוי כבעלים ממש, ולפ"ז י"ל דלפי מה שמוצא בירושלמי (פ"ה דמעשרות) דריו"ח ס"ל דגיזר כבעלים ור"ל ס"ל דגיזר כאחר, דאזלי לשיטתם דזה, דהא דפליגי אי ד"ת מעות, קונה, משום דריו"ח יליף שפיר מהקדש דהא צהקדש שייך ג"כ קנין משיכה, דהא גיזר כבעלים ואפ"ה צעי ונתן הכסף, אצל לר"ל י"ל דשאני הקדש דגיזר כאחר ולא שייך צי' קנין משיכה כלל, ולכן לא יליף מהקדש, ויש להאריך הרבה בכוונת הירושלמי דמעשרות ובגירסת המפרש שם דגרס דריו"ח ס"ל דגיזר כאחר ואכמ"ל.

עכ"פ זה צריך דהא דמטא לרשות הקדש דאינו בשאלה תלוי בזה הפלוגתא, אי גיזר כבעלים או כאחר, ועפ"ז י"ל דהא דצ"ק (דף ע"ו) דמקשה הגמרא דיהא חייב בגנב והקדש ד' וה' דמה לי מוכר להדיוט ומה לי מוכר לשמים, ולא מתלקי דשאני מוכר להדיוט משום דנפק מרשותו לגמרי, אצל צהקדש הא מצי עדיין לשאול על הקדשו וכדמינו בפסחים (דף מ"ו) דהואיל אי צעי מיתשל ממונו הוי, משום שכתבו התוס' צ"ב (שם) דקאי הסוגיא לריו"ח, ולריו"ח נמצא כנר דמטא לרשות הקדש ליתא בשאלה, א"כ דומה מכרו לשמים למכרו להדיוט דהא ליתא בשאלה, וגם י"ל דהא דר"ל ס"ל בירושלמי צ"ב (פ"ה ד"ד) דמקדש אינו כמוכר כו' ופטור מלשאל ד' וה' דאינו דומה למכרו, משום דאזיל לשיטתו דמשיכה אינא קונה צהקדש ומהני' שאלה וע"כ אינו חייב ד' וה', ויש חילוק צי' מכרו להדיוט למכרו לשמים, משום דלשמים אין כאן קנין כלל רק מחמת נדרו לנד וע"כ יכול לשאול, וכמש"כ הטור"א במגילה (דף כ"ג), דלכן צעלים יכולים לפדות הקדש בשוה פריטה ולא אחר משום דכיון דיכולים לשאול עליו כו', אלמא דמינו שם צעלים על ההקדש משים שיכול לשאל, ולכן פטר לר"ל מד' וה' משום דלא נפק מרשות צעלים עדיין לפי דאיתא בשאלה, ועפ"ז יש לתרץ שיטת הרמב"ם דפסק דגנב והקדש אינו משלם ד' וה'.

גחזור לענינו דנמצא דלריו"ח קונה משיכה צהקדש, ולפמש"כ התוס' צ"ב (דף ע"ה) צ"ב (שם) ר"י דמחנה דליכא כספא קונה משיכה מה"ת, א"כ צנותן מתנה להקדש וידאי דקני' רשות הקדש או משיכת הגיזר דהוי כבעלים לשיטת ריו"ח וליחא בשאלה, ושם צניטין הא ריו"ח מוכיח מפר כה"ג דמהימן לומר דנחפנל, ושפיר מוכיח ריו"ח לשיטתו, ואין לומר דצדו לשאול דהא ריו"ח ס"ל דאחר שטמא לרשות הקדש ליתא בשאלה, א"כ נסחרה הסוכה מהא דגיטין הנ"ל לשיטת הפוסקים דס"ל דלא מהני' שאלה אחר שטמא לרשות הקדש.

אבר לשיטת הפוסקים דס"ל דאף צדקה שאלה ליד גבאי מהני' שאלה כמש"כ הטור"א במה"ת (סי' קנ"ד) וכש"כ לר' אליעזר ממיז דס"ל דאף בטרומה ציר כהן מצי לשאול וכפי הכרעה הטור"א צ"ה (דף כ"ח) דאף אחר שגשחט וגזק איתא בשאלה ע"ש, וכ"כ הברכת הזנה, א"כ לפ"ז קשה דהא צברו של כה"ג הוי צידו לשאול, ושפיר כתבתי להוכיח מניטין דשליח לא מצי לשאול בלא המשלח.

אחר, א"כ ממילא מוכח מזה דשליח לא מצי לשאול על מה שהקדים בשליחות משלחו, דאל"כ קשה כיון דכה"ג הקדיש להפר דאף דהפר נקנה לאחיו הכהנים, עכ"פ הא כה"ג הוא המקדש להפר ולא אחיו הכהנים, והתורה הפקירה לאחיו הפר שהקדישו לאחיו הכהנים, והקדש הכה"ג אינו חלה מדיון שליחות, א"כ אי נימא דגם שליח מצי שאל על נדרו אף שאינו צע"ד וכנ"ל, א"כ אף הכה"ג יכול להתחרט כיון דהגדר ינא מפיו, אלע"כ מוכח דלא מצי לשאול על מה שגדר מזד שליחות.

ענה ג

אך יש לסתור כל זה, צהקדש מה שהוכיח הקצ"ח (סי' ר') דאין חזר להקדש מהא דשנועיה (דף כ"ד) דמוכח התם דאף אחר שגשחט מצי לשאול, והקשה הא בתשובת ר' צלאל אשכנזי [שהוציא צ"ק סי' רנ"ה] כתב דלא מהני' שאלה דהא דאין ליד גיזר, משום דכיון דכבר נקנה לו במשיכה לא גרע כח הקדש מהדיוט דאין חזר אחר משיכה, ומוכח מזה דס"ל דאחר אינו קונה להקדש, דמקשה עליו מסיגי' דשנועיה הנ"ל עכ"ל הקצ"ח, וכן הקשה הגמיונות (שם) דהא כיון דקיי"ל דאחר שטמא ליד גיזר ליתא בשאלה, א"כ איך אמרו דשנועיה דאחר שגשחט דהיתה משיכה מכבר, דאמאי הוי בשאלה.

ולפענ"ד נראה ליישב ע"פ הא דמוצא צ"ב (דף מ"ז) דריו"ח ס"ל דצד תורה מעות קונות ומדרבנן קונה משיכה ור"ל ס"ל דמה"ת קונה משיכה, ומצא צעירובין (דף פ"ה) צה"ח ד"ה ד"ת מעות קונה דריו"ח יליף מהקדש דכתב ונתן הכסף וקם לו, ור"ל ס"ל דלא יליפין מהקדש משום דצהקדש לא שייכא משיכה דכל היכא דאיתא צי' גזא דרחמנא איתא, ולכן לא שייך קנין משיכה צהקדש כלל, וע' צחולין (דף קל"ט) וצירושלמי שקלים (פ"ב ה"ה) דפליגי ריו"ח ור"ל התם צצצח דכל היכא דאיתא צי' גזא דרחמנא איתא, וי"ל דאזלי לשיטתם, וס"ל לר"ל דלא שייך קנין משיכה צהקדש ולכן רק כסף קונה צהקדש, אצל היכא דשייך קנין משיכה כמו צהדיוט אינו קונה רק במשיכה, וריו"ח ס"ל דאין לחקק צין הקדש להדיוט כלל דהא יליף הדיוט מהקדש, ולכן אליצא דריו"ח דס"ל דרבנן חקנו משיכה צהדיוט, א"כ ה"ה דחקנו גם צהקדש, דלא יהא כח הדיוט תמור מהקדש, אצל לר"ל דס"ל דצהקדש אינו שייך קנין משיכה, א"כ אליצא דר"ל אין משיכה קונה אף מדרבנן צהקדש, דהא מה"ת אין משיכה קונה דצעי ונתן הכסף וקם לו, ומשיכה הא לא הוי קנין צהקדש מה"ת, ומדרבנן הא לא מצינו דחקנו קנין משיכה צהקדש.

א"כ נמצא דאי קנין משיכה או חזר דהוא מזד קנין משיכה כמש"כ הקצ"ח (צ"ב) קצ"ח קונה צהקדש, תלוי בפלוגתא ר' יוחנן ור"ל, והחיים צ"ב (דף ע"ה) ד"ה רב אשי אמר כו' כתבו דרנא דאמר צ"ב (שם) קרא ומתניתא מסייע לר"ל, מוכח דס"ל כר"ל דמשיכה קונה מה"ת, א"כ משיכה וחזר אינן קונין צהקדש, ולכן שפיר י"ל דלדין דקיי"ל כריו"ח כמזאור צה"ח (סי' קצ"ח) דלכן צמטא לרשות הקדש ליתא בשאלה משום דקנה במשיכה, וכמו כח הדיוט דאינו יכול לשאול וכמש"כ הש"ך כנ"ל, אצל הסוגיא דשנועיה דס"ל דהקדש איתא בשאלה, קאי שם אליצא דרנא דאמר שם דשנועיה צכולל חלה, דמקשה שם עליו מהא דיש אוכל אכילה אחת כו' דהרי הקדש איתא בשאלה ע"ש, ולרנא הא נמצא שיעתו דאין משיכה קונה צהקדש ומיושנת קושית הקצ"ח והגמיונות צע"ה.

וע' בפסחים (דף מ"ו) צה"ח ד"ה הואיל אי צעי מיתשל שכתבו דהיכא דאחי לרשות הקדש לא אמרינן הואיל אי צעי מיתשל, וי"ל דכוונתם משום דלא מצי לשאול צמטא ליד גיזר וכשיטת הנ"ל, אף צה"ח סוטה (דף ו') הקשו למא אינו נשאל עליה ע"ש, אלמא דס"ל דגם צמטא לרשות הקדש איתא בשאלה, ולכן י"ל דכונה התוס' דפסחים היא משום דלא שכיח לשאול צמטא לרשות גיזר, כמש"כ הרא"ש לשיטת ר"א ממיז, ובמידי דלא שכיח לא אמרינן הואיל כמזאור שם, וע' צמ"מ (פרק י"א מהלכות

ענף ד

וכן יש להוכיח מהא דתשובות (דף ע"ב) דמקשה הגמרא על מאכילתו שאינו מעושר ולא קוזה לה חלה ה"ד אי דידע לפרוש אי דלא ידע מנה ידע ומשני דאמר פלוני כהן תיקן לי הכרי ואשכחתי שיקרא, והראש"ד הקשה שם אמאי לא משני בזה דהא בעלמא ותי' דמשים את עלמו רשע ע"ש בר"ן, וקשה לשיטת הפוסקים ביו"ד (נפ"ס) קס"ט בש"ך ס"ק ע"ט) דנמנו מהימן חף דמשים ח"ע לרשע, א"כ אמאי לא מהימנא הא יש לה מגו דתשאל לחכם מה מקרי בידו כמו ביצמות (דף פ"ח) ה"ל, וזידו הא עדיף ממנו כידוע, ואכמ"ל, ואף דנימא דהראש"ד יסבור כהפוסקים דס"ל דאינו נאמן במנו לעשות ח"ע רשע, עכ"ל קשה אמאי לא מתרץ ל"י הגמרא ההם דמשכחה דידע הבצל, ואפ"ה אינו קשה ליפרוש, דמיירי כגון דהפרישה חלה בפניו ונמנה לו החולין לאכול ואחר זה הלכה לחכם לשאול משים שאיסור טבל קיל מאיסור הרומה כדאי' ביומא (דף פ"ג), או מחמת דנתערבה החלה בעיסה אחרת דלריכה לאכול, ובאיסור חלה דחמיר אינה תשורה לאכול, וכה"ג, א"כ משכחת לה שפיר, וכמו שמתרץ הגמ' לקמן כה"ג גבי משמשי נדה דנודע דהתורה נדה בשכניהם מתחלה, ודווקא עדים שהאכילתו דבר שאינו מעושר לא שכיחי כמ"כ החום' שם, ופי' ההפלאה משום דילמא הפרישה אח"כ, ולא זזה יד העדים מידה זהו לא שכיחי, אזל כה"ג דהבצל יודע דלא הפרישה חלה אחרת שכיחי דהא הנמ' מקשה אי דידע ליפרוש, אלמא דמשכחת דהבצל דיוסף צציתו יודע, רק דקשה להו דלפרוש, א"כ קשה הא משכחת כה"ג בפשיטות, ולא הי' צריך דהעדים יהיו מעידים דבאותה שעה לא הי' החכם צעיר כמ"כ הראש"ש שם, אלמא ע"כ מוכח דהיכא דשאלתה על החלה הוי' חוב לבצל כיון שאכל כזר, אמרינן קאף שנעשתה שליח להפריש החלה או מזד זכות להבצל, עכ"ל לא מצינא לשאול על עיסה שאינה שלה, ואף שלה שייך לבצלה דמה שקנתה אשה קנה בצלה, והוי' כלוקח על נכס' מזד תקנות אוסא, ולאוקמי דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיו' ומיירי בכה"ג, לא שכיחי, א"כ נתבאר דמוכח דשליח לא מצי למשאל ולחוב להמשתל.

אמנם היכא דהתרת הגדר הוי' זכות למשלתו כמו בנ"ד, דמעשים בכל יום דהאשה שאלת לחכם על חלה שנתערבה, וכמ"כ כ"ח, דרור דמצינא לשאול דמדין זכיי' נגעו זה, משום דאין סהדי דהבצל רוצה בזה כדי לתקן התערבות, כמ"כ כ"ח להוכיח מגדלים (דף כ"ט) מדלא מוקי ל"י בתרומה ע"י שליח, והוכיח כ"ח מזה דנכיהם צימד מנו לישאל עכ"פ, א"כ ממילא יש להוכיח ג"כ מדלא מוקי הגמרא שם דמיירי בתרומה אפטרופסין, דהא קיי"ל דאפטרופסין חורמין על יתומין לאכול כמבואר בגיטין (דף נ"ג) והפ"י כתב (ס"ט) דהו' משום זכיי' להיתומים דהא אסור לאכול בלא תרומה, ואף דשיטת החום' בגיטין (דף מ') ד"ה וכתב ל"י, דהפקירו הב"ד ונחנו לו, עכ"ל הא מלאהי בתשובה מהרי"ט (חלק ח' סי' קכ"ז) שכתב ג"כ דמדין זכיי' נגעו זה וכשיטת הר"ן, ואי נימא דשלוחו לא מצי למשאל אף שהוא זכות למשלתו, א"כ לפ"י אין יכול האפטרופוס לשאול על תרומה שתרם, תקשה אמאי לא מוקי ל"י הגמ' דמיירי בתרומה יתומין שנתערבו דליכא מאן דשאל, דהיתומים קטנים לאו בני שאלה נינהו, אע"כ מוכח דלזכות למשלתו מצי שלוחו למשאל דגם בזה מנדר זכיי' נגעו זה, ולכן שם בגמרא בתחלה דהי' ס"ל דתרומה מיקרי דשיל"מ, לכן אף תרומה יתומין שנתערבו במאה הוי' דשיל"מ, משום דהוי' זכות ליתומין לשאול מחמת עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בזה, ואף דנימא דשליח בעלמא לא מצי לזכות ולהיות שליח לשאול על הגדר שקיבל בשביל המשתל, דהא איתא בגמרא (נ"ח ע"ב) דאין יכול לעשות שליח להיתר גדר, עכ"ל יש לומר דאפטרופוס מצי למשאל כמו דמצינו בת"מ (סי' ק"ה) גבי תופס לז"ח במקום שחזר לאחרים ובס' (קכ"ו) גבי מעמד שלשון דאפטרופוס עדיף משליח דידו כיד היתומים, וע' במל"מ (ס' נדרים פ"ו ה"ד) מש"כ בשם הריב"ש.

חנה [ואין להקשות דא"כ איך ראשם לאכול ולסעוד על הפרשת תרומה שהפריש האפטרופוס דכיקוש, דילמא ישאל האפטרופוס לאח"כ ע"ז, דדווקא דבר שצדו דבז ואל מעשה לא חיישין כמבואר בא"ח (סי' קס"ג סעיף ב'), אבל בזה שצד אחרים חיישין, ולפאן דס"ל א"ל לכרס הגדר, י"ל בפשיטות דלכרס להם וודאי דלא יכול לשאל].

וזה צדור בסבירא דאשה דואי יכולה לזכות ולהיות שליח להבצל לשאלו על הפרשת חלה שהפרישה, משום דאין סהדי דרוזה בזה, ועדיף מהא דאפטרופוס הנ"ל, משום דבזה לא שייך לומר דאינה יכולה להיות שליח לתרומה בעלה, דהא מבואר בגמרא (דף ח') דבצל נעשה שליח לתרומה אשהו דכנופה דמי, וה"ה להיפך אשה נעשית שליח לתרומה בעלה דכנופה דמיא, והא דקיי"ל שם דהבצל לא יקבצם י"ל דזהו בגמרא דאינה רוצה שיתפרסם הגדר כמבואר ביו"ד (סי' רל"ד סעיף כ"ו) אבל בחלה לא איכפת לה שידעו מזה, וכיון דזכות הוא לו אכן סהדי שרוצה בזה, ודומה לנתנה לו רשות לקבצם דמהני כמבואר שם.

ענף ה

ויש לעיין באגוז' דגדרים (דף כ"ט) דמקשה הגמרא והרי תרומה דבשי מיתשל ונטלי' ברוז כ' ומוקי בתרימה ביד כהן ודחי זה, וקשה אמאי לא מוקי דמיירי באין הצעלים כהן דליכא מאן דשאל עלייהו ולכן לא הוי דשיל"מ, וכמ"כ החום' בע"ז (דף ע"ג) ד"ה טבל ובגדרים (דף כ"ח), דהך סוגיא דס"ל טבל לא בטל משום כההירא כ' איסורא ולא משום דהוי דשיל"מ דמיירי באין הצעלים בעיר, וכיון דחזין דסוגיא דגמרא דע"ז איירי כה"ג, א"כ קשה אמאי דחיק כאן לאוקמי בתרומה ביד כהן ודחי זה אמאי לא מוקי דמיירי באין הצעלים כאן, ולכאורה יש להוכיח מזה כשיטת הריב"ש שהוצא במל"מ (פ"ה ה"ד) וכמ"כ הר"ן בגדרים (דף ח') בשם רבינו שמשון דכל שהחכם יודע שמתחרט מתירין שלא מדעת הנודר משום דאין סהדי שמתחרט, א"כ אף כה"ג מקרי דשיל"מ ולכן לא מוקמינן שם דמיירי כה"ג, ואף שאם יתירו הגדר אכתי נשאר איסור טבל ולא יכול להפריש התרומה בלא ידיעת חבירו, וכמו בסוגיא דע"ז דטבל לא הוי דשיל"מ כשצעלים אין בעיר משום דאין יכול לפרוש בלי ידיעת חבירו, עכ"ל הוי דשיל"מ משום דתרומה חמורה מאיסור טבל כדאי' ביומא (דף פ"ג), א"כ יוכל לתקן איסור חמור דתרומה, וכן משמע מלשון פי' הראש"ש בגמרא שם ובכה"ג מיקרי ג"כ ישל"מ משום דעד שתאכלנו באיסור חמור תאכלנו באיסור קל, וכמ"כ הכאמ' דאין (סי' ס"ט) בגיטין טריפה שגולדה ביו"ט שנתערבה דמקרי דשיל"מ משום דכל מה דאפשר למעבד בזה עדיין, וע' בתשובת הגאון ר' עקיבא חיינר זצ"ל (סי' ס"ה).

אך עיקר הך דינא של הגמרא נדק בג"ל נלע"ד דתלוי במש"כ הר"ש (פ"ב דביכורים מ"ג) על משנה דאסורין לאכול בירושלים בנתערב הביכורים דלוריס לא הוי דשיל"מ, ואף שאסור חוץ לחומה יכול להתירו ולאכול בירושלים, עכ"ל הא איסור זרות אין לו מתירין, והנדרטורה שם לא כחז כן, ומהנדרטורה אין להביא רא' לשיטת הג"ל, ל"י דע"ז דע"ז דכיון דלכהנים הוי דשיל"מ לכן מקרי דשיל"מ גם לישראלים וכמ"כ המג"א (ה' שנת סי' ש"ח), אבל היכא דלא הוי דשיל"מ לגמרי האיסור לשום בן אדם י"ל דמודה בהנדרטורה בזה להר"ש, ועכ"פ מוכח להדיא מהר"ש הג"ל דס"ל דאף דיש לו מתירין על איסור ח' עכ"ל כיון דאין לו מתירין לגמרי לא מקרי דשיל"מ, ותמיהני על הג"ל שלא הזכיר זה.

א"כ לשיטת הר"ש דס"ל דיש לו מתירין היינו דלא ישאר עליו שום איסור כלל ודלא כה"ג, א"כ לשיטתו גופא דס"ל דיכולין להסיר גדרו שלא בפניו, תקשה עדיין אמאי לא מוקמינן בגמרא (שם) דמיירי באין הצעלים כאן [וכבר ראינו דסוגיא דע"ז מיירי בכה"ג כנ"ל], ואין לתרץ משום דאף באין הצעלים כאן ג"כ יכולים להתירו בתורת זכיי' ומיקרי דשיל"מ, דהא לשיטת הר"ש גופא בכה"ג לא מיקרי דשיל"מ משום דנשאר איסור טבל ומה שיש

ומה שפסקה מעכ"ל אחמי לא מוקי דמיירי בשאל כל החולין אחר הפרשת התרומה דלא לא מני למשאל דא"כ אכל טבל למפרע, נראה לע"ד לתרץ כיון דחטה אחת פוטרת הכרי לתקן הטבול לתרומה לכן אף שאל כנר עכ"ל יכול להסיר נדרו ולומר דאינו מתחרט אלא על מה שעשה כל הסאה תרומה, אכל על משהו אינו מתחרט ואיסור טבל כשאר מתוקן, א"כ יכול לנדר קצת מתערובות התרומה ולומר דעל משהו תרומה דנתן תערובות הנדרר אינו מתחרט, דהא קי"ל דיש בילה בלח וקמה קו"ל לא בלח לשיטת כמה פוסקים, וע' באור"ח (סי' תכ"ג) דס"ל לכ"פ דטחניה מערבת שפיר, א"כ יכול לתקן כזה אחר הטחניה ג"כ, וגם י"ל אף להסיר דקמה קו"ל דיש בילה עכ"ל י"ל לומר דאף דאין בילה ביש עכ"ל לפי דמשמע בר"ה (ו"ג ע"ב) בר"ה ד"ה אין בילה דאין סומכין לומר שמה לא נבלל יפה ורובו מן החדש אי רובו מן היסן עכ"ל רש"י, א"כ מוכח מזה דדוקא היכא דנרד שיעור חיישין דילמא לא נבלל כפי החשון, אכל היכא דכני במשהו אז שפיר י"ל דמשהו ודאי מעורב מחלק התרומה בכולו, ולכן חלה בזה"ל דשיעוריה במשהו אמרינן יש בילה בזה דר"ה (סי' עכ"ד סעיף י"א) גבי שאור שלא הורמה חלה דנתערבה בעיסה שהורמה חלה, וכעין שבר"ה זו אינה בזה (פ"ה) בגמרא דאי נמי מאטרפין להזאות מי יומר דמלא ל"י שיעורא ושאל רוב שתיקן מן המזוהר, אלמא דחיישין דילמא לא נבלל כפי הערך אכל משהו ודאי נבלל, וע"ל (תלך אור"ח סי' י"ג) מש"כ בזה.

וביון דיכול לנדר קצת מתערובות התרומה ולומר דעל משהו דנתן תערובות אינו מתחרט, ובדאי חלק תרומה משהו מכולו מעורב בקצת התערובות הנדרר, א"כ לא אכל טבל למפרע, ולכן לא מיעביד בתרומה דהפריש בפעם אחת על טבל ודאי דיכול לעשות כן, ואף בתרומה דנתקבץ מעט מעט כל אחת בהפרשה בפ"ע עכ"ל דהא נחבאר דבכ"ה יש בילה, א"כ הא הוי הפרשת משהו על כל התבואה דטבל שרי' מתחלה ולא אכל טבל למפרע, ואף דמדרבנן נרד ליתן א"ל מ"ס, עכ"ל יש לומר דהא מוזבא ברמב"ם (פ"ג מה' הרומות) דנתרומה טמאה שיעוריה בל שואר לפי שאין השיעור מה"ר רק חכמים תקנוהו, וזהו דוקא בתרומה הנאכלת לכהנים אכל בתרומה טמאה העומדת לשריפה חוקמי' אדארייתא ושיעוריה בכ"ה, משהו דאין כהן פסידא דכהנים כמזבאר ביו"ד (סי' ע"א סעיף י"ט) ע"ש, א"כ הא נדנדים דמקשה מהא דסאה תרומה טמאה אחמי למאה תעלה הא הוי דשיל"מ ונתרומה טמאה דאין כהן פסידא דכהן עכשיו וגם הא נחבאר שפיר יכול לשאול על השיעור דחז"ל, דהא במקום דאין כהן פסידא לכהן לא תקנו השיעור רק חטה אחת פוטרת הכרי, א"כ שפיר הוי דשיל"מ אף באכל להחולין, וע' בתוס' בברכות (דף כ"ג) ד"ה מירוס ומירקב כו', ואף דקיי"ל נדר שיהיה מקצתו הותר כולו, עכ"ל הא שטת הרמב"ן שסוהא בר"ן לנדרים (דף כ"ז) שכתב דדוקא בנדר שהותר ע"י פתח בטל כולו, אכל בהרטה אין כל הנדר נותר אלא מה שהותר מתחרט בלבד, א"כ מיקריי' לו מתירין בהרטה, ואף להסביר דגם בהרטה אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו וכשיטת הר"ן שם, עכ"ל יש לומר דהא הו"ל פלוגתא דתנאי בנדרים (דף ס"ו ודף כ"ה) אם אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו, לכן אינו רונה לתרץ אליבא דתנאי, ומהדר לתרץ לכ"ע. ואף דהמותיר שינית בפ"ע ולא יעקור שם תרומה מהמשהו שנתן התערובות הכ"ל, לא ירי' דשיל"מ, דהא זה לא אפשר בשאלה משהו דאם ישאל הא אכיל טבל למפרע, עכ"ל יש לומר אף שלא יכול לתקן לקצת התערובות עכ"ל בעי לתקן לכל מה דאפשר דמי שאל שום יחזור ויאכל שום כו' וסא כללל הוא דכל מה דאפשר לתקן מתקנינן וכמש"כ ה"ה המוצא לעיל, ועוד הא שיטת הר"ן דלכן דשיל"מ אינו בטל משהו דהוי היתר בזה, א"כ הא נקרא בשם היתר הרוב מתערובות כיון דהא יכול להסיר נדרו ככ"ל ואז לא יהא עליו שום איסור כלל, וכש"כ מיינו בקדושין (דף כ"ח) דיכול לומר לא הייתי מפרש רק חיטה אחת ע"ש גבי נוגע טבלו של חבירו, ומיושבת קישית כ"ח, וכ"ז ראיתי.

שיט להקל האיסור זה לא מיקריי' יש לו מתירין לשיטת הר"ה גופא הכ"ל.

ויש לתרץ דלכן לא מוקי כה"ג משהו דהגמרא רוצה לתרץ דברייתא שהוצאה לעיל בנדרים (דף נ"ח) דר' שמעון אומר דטבל הוי דשיל"מ ותרומה הוי אין לו מתירין ע"ש, א"כ שפיר הקשו הא הוי התרומה דשיל"מ משהו דאיתא בשאלה, דאין לומר דמיירי דאין הצעלים בעיר, דהא טבל דהוי דשיל"מ מיירי כשהצעלים בעיר, א"כ כה"ג גם תרומה הוי דשיל"מ, וכמש"כ הר"ה שם בפ"ה דר"ה וצט"ל ברובא דתנן סאה תרומה כו' וז"ל דמזרייתא דלעיל הוי מני לאתויי דקרי בהדיא לתרומה אין לה מתירין ע"ש, ולכן הוכרח לתרץ דמיירי בתרומה ביד כהן כדי שתתורץ הברייתא דלעיל, ולכן יחא הא דאין הג' מתרץ שם דמיירי שאין לו מה להפריש, משהו דקאי על ברייתא דר"ה דחני טבל דהוי ישל"מ דמיירי ע"כ דיש לו מה להפריש.

אך עדיין יש להקשות דאכתי ה"ל להגמ' לתרץ בנדרים (ספ) דמיירי בתרומה שמת המפריש וגמא' ברשות בניו, דודאי אינם יכולים היורשים לשאול על נדר אביהם אחר שמת אביהם, ומה"ט בנזירות (דף ע"א) כתבו התוס' דדוקא צעלים יכולים לחלל שוה מנה על שוה פרוטה אכל לא אחר, והטו"ל במגילה כתב הטעם דלכן דדוקא צעליו יכולים לפדיתו משהו דמי' שא"ל, יא"ה שם מיירי ביורשים ולכן לא היו יכולים לפדות על שיה פרוטה משהו דלאו בני שאלה ניכחו, א"כ קשה אחמי לא מוקי כה"ג, ואין לומר דדוקא לאוקמי כה"ג, או דהוי מני לתרוצי כה"ג, דהא מסיק שם דמיירי צנפלו לו מאזי אמו כהן, אלמא דמוקי ביורש, וביון דמוקי ביורש א"כ קשה למה לי לאוקמי צנפלו לו מאזי אמו כהן, ה"ל לומר בקצרה דמיירי דהא ברשות היורש דלא מני שא"ל על מה שתרם אביו, והוא כ"ע לכאורה.

אך לפמש"כ לעיל יש לישב משהו דהגמרא רוצה לתרץ ברייתא דר"ה דלעיל דאמר שם דטבל ומ"ש לא נתנו בהם חכמים שיעור ותרומה כו' נתנו חכמים שיעור, וכבר נחבאר לעיל בשם התוס' דטבל מיירי ביש צעליו כאן דא"כ לא הוי טבל דשיל"מ, לכן לא מוקמינן ל' ביורש משהו דהא שיטת השל"ה שהוצאה בקה"ה (סי' רע"ו) דאין יורשים יורשים טובת הנאה, א"כ לא נקרא יורש בשם צעלים על תרומה שהפריש אביו, רק המפריש צעליו מחמת טובת הנאה הוי שלו, לכן לא מוקי ככ"ל, דא"כ תקשה מאי פסקא דנקט טבל דשיל"מ דמיירי צעלים צנפניו, א"כ כה"ג צעלים צנפניו בתרומה ג"כ הא הוי יש לו מתירין, לכן אין סביר לאוקמי דהא דטבל מיירי צעלים צנפניו והא דתרומה מיירי באין צעלים צנפניו, ואף לשיטת הש"ך שם דהיורש יורש טובת הנאה, עכ"ל יש לומר כיון דלרוב הפוסקים טובת הנאה לא הוי ממון, א"כ לא מיקריי' היורש בשם צעלים על התרומה, רק המפריש צעליו, כמש"כ התוס' במנחות (דף ע"א) דבעליו יכולים לפדות בש"פ אף הקדש שוה מנה וכמש"כ הטו"ל משהו דמי' לשאול ככ"ל, א"כ המפריש צעליו דיש לו שם צעלים היינו משהו דמי' לשאול אכל יורשים שאינם יכולים לשאול ודאי דלא הוי צעלים, ע"כ כמו דטבל מיירי צעלים צנפניו ולכן מיקריי' יש לו מתירין דאינו בטל כמזבאר בברייתא דלעיל, בהך גוונא בתרומה אם הצעלים צנפניו מקריי' ג"כ דשיל"מ, משהו דהא צעליו הוי ישל"מ, בשאלה ומאי פסקא, לכן הוכרח לאוקמי בתרומה ביד כהן דאז הוי צעלים צנפניו דהא הכהן שוכה התרומה יש לו שם צעלים גמורים עליהם, וה"ה צנפלו לו מאזי אמו כו', והקדש דנקט ר' שמעון דהם, היינו משהו דכ"ע הוי צעליו משהו דאין צו הפרש בין צעלים לשאר של אדם, כמש"כ התוס' ביבמות (דף פ"ח) ד"ה אי דקדושת דמי' כו' אכל הקדש לא חשיב ברשות צעלים יותר משאר כל אדם עכ"ל, ואף לפמש"כ ההוא' במנחות (דף ע"א) דדוקא צעליו יכולין לפדותו בש"פ היינו דדוקא גבי פדיו, אכל סא דאמר ר"ה דהקדש הוי יש לו מתירין אין חילוק בין צעלים לשאר כל אדם כיון דבדמיו יכולין לפדותו כ"ע, כן נראה לי ביישוב הסוגיא.

באר יצחק ספקטור, יצחק אלחנן בן ישראל איסר עמוד מס': 176 הודפס ע"י אוצר החכמה

שליחות נגעו בה, א"כ לפי חין אשה יכולה לשאול לחכם על תרומתה שתרומה.

ואפשר לומר לפי מאי דמבואר בגיטין (דף כ"ח) דמתקין לה רב שימי בר אשי והא שליחות לקבלה דמדעתי איתא כו', ותי' קמא שם ס"ל דאמת דהא דאזי מקבל גיטה הוא משום דהתורה זכתה לו והוי דבר שלו, אך האזעית אימא חידוש לנו זה דאזי נעשה שליח לה, ושם (דף ס"ב) דאמרו חז"ש הוי שליח לקבלה שכן אז מקבל גט לבתו קטנה ס"ל כהאזע"הג"ל, אך בקדושין (דף מ"ד) אמרו דנערה דמקבלת גיטה היינו משום דכיר חזי' דמיא, ומבואר בר"ן וזמלחמות (בגיטין דף ס"ד) משום דהנערה נעשתה כשליח לאזי' אלמא דהאזי' הוא העיקר משי' דהתורה זכתה לו והוי כבעלים וזכו הוי' שלוה ממנו, א"כ מוכח מסיוגיא דקדושין הג"ל דהלכתא כמאן דס"ל (בגיטין דף כ"ח) הג"ל דהאזי' הוי בעל דבר, והא דגיטין (דף ס"ד) דאמרו ש' יד יתירה זכי' לה רחמנא עיין בפ"י בקדושין (דף מ"ג) דכתב לפרש זה הסתם וע' בתוס' גיטין (ס"ט) ד"ה נערה, והא חין להקשות צמה דאמרינן דנערה דמקבלת גיטה משום דהיא נעשה שליח לאזי' כמש"כ הראשונים שם, ולא אמרינן דהנערה נחשבת לבע"ד היינו משום דהא דנערה מקבלת גיטה צמקא אפי' לא מפסוק אמנא רק מסברא ילפינן זה, כמש"כ המלחמות והפ"י שם דזכו מסברא דמן הסתם יומא להאזי' צמא ולכן נעשה שליח, וע"כ לא שייך התם לומר דהתורה זכתה לה דהא לא מצינו זה בתורה, לכן כיון דליכא סמירה מהא דאזי מקבל גט לבתו למה שכתבתי, א"כ הא כבר נתבאר דמוכח מירושלמי (ריש פ"י דגיטין) דיותר יש לנו לומר דהתורה זכה לה והוי דבר שלה לענין זה דיכולה לעשות שליח, משום דהא דאזי מקבל גט לבתו ג"כ הא קיי"ל דז"ל בתורת שליחות, א"כ ה"ה בזכות דמפרשת תרומה דהוי דבר שלה יכולה האשה לשאול כמו על נדרה ממא, ואף כשהמשרתת הפרישה בשליחות בעלת הבית ג"כ יכולה בעלת הבית לשאול על הפרשת חלה דהמשרתת, משום דהמשרתת הויא שלוהתה של בעלת הבית ובעלת הבית היא צמא משלח ראשון להמשרתת.

ויש להסביר להא דאמרו דמיא לא מיימסרי לשליח, [דלכאורה הוא צלל טעם], ע"פ סדרת הירושלמי הג"ל, משום דאין אדם עושה שליח על דבר שאינו שלו, והא דשליח ראשון יכול לעשות שליח ב' אף שאינו שלו, יש לומר דהטעם משי' דכשמוסר שליח א' להב' את הגט, אז כיון דמסר לרשות השליח דבר שיש בו ממא, מקרי דבר שלו היינו של שליח א' והוי כשלו, אבל כשאינו מוסר לשליח א' דבר שיש בו ממא אז לא הוי כדבר שלו היינו של השליח הראשון, ולכן חין שליח א' יכול לעשות שליח ב', כסדרת הירושלמי הג"ל, ודוקא צמא בעצמה זכתה לה התורה וזאת זה דהוי דבר שלה, וע"כ יכולה לעשות שליח, אבל שליח אינו עושה שליח משום דכיון דמיא לא מיימסרי היינו דלא נמסר להיות שלו, ע"כ אינו עושה שליח ע"ד שאינו שלו, ומדוקדק לשון לא מיימסרי על נכון, דכיון דאין כח בדברים להיות חתרים ונמסרים לאחר כמבואר ברש"י גיטין (כ"ט ע"א) ד"ה רבא אמר, א"כ הוי שליח על דבר שלו, ונחידושי לגיטין הארכתי בסברא זו לתרץ כמה ענינים ואכמ"ל.

ענה ו

שוב ראיתי להוכיח קן מהא דמבואר בגיטין (דף כ"ח) דהאזי' מדיר את בנו צמיר וזהו הלומ"מ, ועכ"ז מצינו במכות (כ"ב ע"א) ברש"י שם דאזי יכול לשאול ע"ז, וכמבואר במל"מ (פ"ב מה' צירות הלכה י"ג) ע"ש, ובאזי מדיר בני צמיר אמרינן שם בגמ' דאם מיחה הבן בדבר זה או שמיחו קרוביו אינו צמיר, והא דאזי מדיר בנו צמיר היינו צמיר לבנו ושמך הבן כמבואר ברמב"ם (שם הלכה י"ד), אלמא דאף דהאזי אינו יכול להדירו צמיר בע"כ של הבן ובעינן דוקא דשתק הבן, מ"מ אמרינן דכיון דהלומ"מ זכתה לו להדירו אס אינו מוחה, ע"כ הוי כבעל דבר צממו להיות נשאל על נדרו, א"כ הוא הדין צמה דהתורה זכתה לאשה להפריש תרומה וגם לעשות שליח דודאי יכולה לשאול על

הגה [ושם"כ דתפורה ימנה בלב הגה מלאמי בספר ושם הבהן (ס"י) שהעלה דתפורה אינה בלב טעם דהוי' איסור ע"ש, ולדעתי ז"ל דא"כ קשה בהא דתפורה (דף י"ג) גבי חופר בקדשים שנתפורה ופופר בתפורה מנקדשים, אטאי לא חשיב החם חופר בקדשים דישבם בלב טעם"כ תפורה, ואף דבלב אינו חייב טלקות, עכ"ז הא חשיב החם חופר תפורה דאמי ב' שונג כפופד, והא שונג לאו בר טלקות הוא כמש"כ התוס' שם, וכה"ג מצינו בריש נדה (דף פ') גבי' טעל"ע לפפרע דקשה הגע' אטאי לא חשיב זה גבי חופר בקדש תפורה, והא דלא חשיב שם קטן י"ל דס"ל כח'ק (שם דף מ"ו) דקטן לא מלי מקדיש].

ויש להאריך צה הרבה, עכ"פ נתבאר מדברינו המעטים דהתפורה המהרי"ט דתרומו' לא מקרי מילי מהתם' הג"ל י' לרחות ולח'ק דאזי' היכא שכבר נגמר הענין כג"ל, ולפ"י י' ל' ק"י צה ד' צמות ויכוח שפסק המל"מ דאשה נוחנת רשות לשלח זה לתרום' הא האשה גופה דתורמת מש' בע"ה י' דינא בשליח, א"כ לפי שיטת הרבה פוסקים דמיא י' מיימסרי לשליח אף באומר אמרו, א"כ אמאי יכולה נעשה שליח שני לתרום, אך אפשר לומר דגזירת הכתוב הוא, וז"ל דלא ילפינן מתרומה דמיא ממימסרי לשליח, משום דהא (בריש פ"ב דקדושין) אמרו מה לתרומה שכן ישנה במחשבה, אך העיקר הוא מה שגלע"ד צה, ד"ל דהתורה עשתה לאשה כבעלים על הפרשת תרומה ולכן נוחנת רשות לאחר לתרום, ואין זה צדד מילי לא מיימסרי לשליח משום דחין זה בתורת שליחות, אלמא התורה עשתה בדבר שלה והיא נחשבת לבעלים, והא שכתב הרמב"ם (פ"ד מה' תרומות) דאשה צעיסתה תורמת מפני שהם צרשות, י"ל מפני שהם צרשות התורה שים דנחשבת לבעלים.

וכן מצינו בירושלמי (פ"ו דגיטין ה"א) דאמרו שם דאין אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו והא דאשה יכולה לעשות שליח לקבלה [לקבל הגט], היינו משום דהתורה זכתה לה והיא עושה שליח לקבל דבר שלה עכ"ל, והא הסתם כללל היא דאין יכול לעשות שליח על דבר שאינו שלו, וקשה מהא דאשה יכולה לעשות ש"ק, אך יש לומר צה דצמא גז"כ היא דאשה יכולה לעשות שליח לקבלה, ומדחזינן דהירושלמי לא רצה לתרץ כן אלמא ה' דהתורה עשתה כדבר שלה דנעשית כבעלים גבי זה, א"כ ה"ה יש לומר צהא דמיא דהאשה מפרשת תרומה ונוחנת רשות לאחר לתרום' דאף דהוא סותר הכלל דמיא לא מיימסרי לשליח, צע"כ מוכח דהתורה זוכה לה ונחשבת לבעלים, אך אף הצעל מוחה בפירוש שאני, דהא כמו דאם הבעלים מפרשין צע' לרצונו, כמו כן אס היא מפרשת צע' ג"כ רצונו שלא יהא מוחה בפירוש עכ"פ, ויותר יש לנו לומר דנחשבת לבעלים, ולא לתרץ דזה הוי גז"כ, כמו דמוכח מירושלמי הג"ל, לכן כיון דנתבאר דאשה יכולה לעשות שליח דיליף מאתם וזיתבם משום דהתורה עשתה אותה בתורת בעל דבר כמו צהא דאשה עושה שליח לקבלה דאמרו דהתורה זוכה לה והוי כדבר שלה משום דמקשינן אותה לבעל כמבואר שם, ה"ה יש לומר צהא דיליף מאתם וזיתבם דמקשינן ביחבם לאתם, ולפ"י יכולה לשאול על תרומתה שתרומה משום שיכולה להחיר נדרה שנדרה מיד עצמה ולא בתורת שליחות.

ויש להעיר בגיטין (דף כ"ח) דאזי צמיר אימא שליחות לקבלה אשכחן שכן אז מקבל גט לבתו קטנה בע"כ, אלמא דזכו מדין שליחות, והא דקשה הא קטנה לאו בר שליחות היא ע' בדורש לזיון (דרוש י"ג) שהעיר צה ותירץ בטוב טעם, ובשיבת ציון (ס"ו פ"ו), ואפ"ה מצינו דאזי יכול לעשות שליח לקבלה עבור בתו כמבואר בגיטין (דף ס"ה), וקשה להסביר דס"ל דשליח לקבלה חין יכול לעשות שליח לקבלה אחר כמבואר צה"ע (ס"ו קמ"א סעיף מ"ג), ואפשר דהא"ס כיון דמקבל גט של בתו צע"כ לכן לא שייך צה הכלל דמיא לא מיימסרי לשליח, ודוקא היכא דאין יכול לעשות צע"כ אז הוי צדד מילי דלא מיימסרי, והנה הא' התם אמרינן דהא דאזי מקבל גט לבתו הוא מדין שליחות ולא אמרינן דהתורה עשתה לבעל דבר על קבלת גיטה והוי דבר שלו, ואף דאין אדם יכול לעשות שליח בע"כ עכ"ז אמרינן דמדין שליחות נגעו צה וגז"כ הוא, א"כ י"ל דה"ה צהא דאשה תורמת שלא מדעת בעלה דמדין

[כגון לעשות נדר] מפני כבוד המחס, אך הא מזואר צטור (שס ס' שס"ד) דשיטת ר' ישעי' דקרקע שלקחו מן הקצר ונחמו עליו הוי תלש ולסוף חצרו ואסור, ואינו נקרקע קרקע עולם רק כיוון, א"כ בה"ק שלנו י"ל דהוי אסור מה"ט.

גם הקשה כ"ח בזה דסנהדרין (דף מ"ז) קצרים דרב הוי שקלי מיניה עפרא כו' א"ל לשמואל א"ל יאית עבדין קרקע עולם הוא כו' מקיש קצר לע"ז כו' במחזור לא מיתסר, הא אמרו בע"ז (דף כ"ד) דאף דמתחזה לקרקע עולם לא אסרו. עכ"ז חפר נזרות אסרה, א"כ אף דהוי קרקע עולם מ"מ הא אסרה בעשה זה מעשה.

תשובה, בקצרה, נ"ל לתרץ קושיא התחורה והוא דשיטת הרמב"ם דחפר נזרות נאסר אף שלא

השתחוה לו כמש"כ הש"ך (ס"י קי"ה ס"ק ב) רק הטור ס"ל דלא נאסר אלא בהשתחיה לו ע"ש ישיטת הרמב"ם הג"ל יש לתרץ בפשיטות קושיא זו כאשר יגואר י' קד"ש מש"כ הש"ך (שס ס"ק ד) בנטיעה לחוד לשם חליץ ג"סרה בנטעו עכ"ס אף דלא השתחוה לה, והיכא דישאל נטעו מתחלה אינה אסורה עד שתעבד, ואם עבד אח"כ נאסרה ע"ש, אמנם הרמב"ן בספר מעשה נדיקים בע"ז (דף מ"ה) כתב דכיון דמתחור אינו נאסר ועיקר האיסור הוי מחמת הנטיעה שהיתה תלושה, לכן כיון דנעת הנטיעה לא נאסר, משום דע"ז של ישראל לא נאסרה רק משעבדה, ובעת עבודה הא הוי מחזור, א"כ ממילא לא מיתסר, ודוקא ע"ז של עכו"ם דמיתסרה מעת עשייתו לכן חל האיסור בעת הנטיעה דהוי' אז תלושה ע"ש, א"כ מזואר דלא כהש"ך הג"ל, ולדברי הרמב"ן הג"ל יש לדון דה"ה בקרקע עולם דחפר נזרות נאסר משום דהוי תפיסה יד אדם והוי עיקר איסורו, דזה אינו שייך רק בחפר עכו"ם דנאסר מיד בעת עשייתו החפירה, ואז הא הית' תפיסה יד אדם, משא"כ בע"ז של ישראל אס חפר נזרות ולא השהחיה אז, רק אחר החפירה, א"כ כיון דנעת דנתהווה תפיסת יד אדם לא נאסרה משום דהא מחוסר' השתחיה, ואח"כ כשנשתחוה הא אז לא הוי תפיסת יד אדם והוי מחזור, ולא מיתסר, ולכן ביחא בפשיטות לפי שיטת זו הא דקיי"ל דקצר במחזור לא מיתסר, משום דיש לחלק דשאני חפר נזרות דע"ז דנאסרה משום דהא בע"ז של נכרי אסורה מיד, משא"כ בקצר דקיי"ל כרצא דהזמנה לאו מילתא היא, ולא מיתסר הקצר רק מעת שנתנו הסת בחוכו. וכיון דנעת שנעשה תפיסת יד אדם זו לא היה חל עלי' האיסור, משום דהזמנה לאי מילתא [דהא גמר שם שם ממשמי עכו"ם דלא נאסרו עד שיעבד], א"כ ח"כ כשנתנו הסת זו הוי אז מחזור שלא נעשה זו אז תפיסת יד אדם, ודומה ממש לאילן שנטעו לעכו"ם ולא השתחוה אז דאף כשנשתחוה אח"כ לא נאסר בע"ז של ישראל משום דנעת התפיסה לא הוי' חל עליו האיסור, ולכן לא חל אף אח"כ, וה"ה בקצר שלא נאסר עד שנתנו הסת שם לא חל עליו האיסור כלל וכמש"כ, וכמו כן כך עובדא דסנהדרין דאמר שמואל דקרקע עולם הוא י"ל משום דהא בזמנאות (דף מ"ח) אמרו דשמואל ס"ל דבעי שווי' לשמה. וע' בסנהדרין (מ"ח ע"ב) בתוס' ד"ה אף ע"פ שלא עיבדן לשמן כו' שכתבו דמאן דס"ל הזמנה לאו מילתא היא. ס"ל דבעי עיבוד לשמה, וצ"ל התכלת מדמי הס"ס טווייה לשמה לעיבוד לשמה עכ"ל, וכיון דשמואל ס"ל דבעי טווייה לשמה מוכח מזה דס"ל הזמנה לאו מילתא, לכן ס"ל שפיר דקרקע עולם לא נאסר אף בחפר נזרות, וכמש"כ לשיטת הרמב"ן הג"ל, וקושיא זו מחורגת בפשיטות, ובקרקע שמבסין מלמעלה י"ל דס"ל כשיטת הר"י, והש"ס מייירי בנכיון.

אמנם משיטת הטור דס"ל בחפר נזרות דנאסר דזו דוקא בהשתחוה אחר שחפר, אלמא אף דנעת שהיתה תפיסת יד אדם לא נאסר אז, מ"מ מהני' תפיסת יד אדם דמתחלה להיוה נאסר אחר ששתחוה, ראי' לדברי הש"ך שהוצא לעיל, ולא ס"ל להטור כסדרת הרמב"ן הג"ל, וכן מוכח מהר"ג שכתב בע"ז (דף מ"ח) במשנה דש"ס אסרות הן העמיד תחתיה עכו"ם ונטלה כו' דה"מ היכא דנטע' מתחלה כדי להעמיד תחת' עכו"ם דאל"כ הא הוי' מחזור, והוצא בש"ך (ס"י קמ"ט), אלמא דאף דנעת

על נדרה, משום דהא התם אינו אלא הלמ"מ דיכול להסיר צנו צנויר ועכ"ז אמרינן מסבירא דהאב נשאל עלי' דהוי כבע"ד לגבי זה משום דמתחנה זיכתה לו, א"כ ה"ה במה שמיני דהתורה זיכתה לה להפריש תרימם דודאי דאמרינן דהוי דבר שלה ג"כ לענין דיכולה לשאל, אך אין להוכיח מזה דכל שליח יכול לשאול על נדרו, משום שיש לחלק דשליח שאני דהא כיון דלא ה' יכול לעשות שליחותו אלא צנוירי המשלח לכן אחר שעשה שליחותו אינו יכול לשאול עלי', והוי אז כאחר, וע' בנדרים (דף ח') דלשמות' שווי' שליח ולמשרי ל' לא שווי' שליח, אך אף דיש לחלק כ"ד מהתם בפשיטות עכ"ז כן הסבירא נוטה [ולרואה דמילתא הביאותי לעיל ראיות לזה, ובאמת אין אנו צריכים לכן כי זהו פשוט מסבירא], אבל היכא דיכול לעשות הענין בלא דעת וציווי המשלח כמו בזה מדר צנו צנויר דמיני דהאב נשאל עליו, א"כ ה"ה בזה דהאב דיכול להפריש ולעשות שליח אף בלא ציווי בעלה ודאי דיכולה לשאול עלי' משום דהתורה זיכתה לה והוי דבר שלה לגבי זה.

ורפ"ז יש לדון במש"כ לעיל להעיר מהא דגישין (דף כ"ד) צפרו של כהן גדול דהכ"ה ג"כ יכול לשאול עלי' משום דהא הקדיש לפרו בלא רשות הצבור והוי דבר שלי ולכן מצי לשאול, אך יש לחלק דשאני התם דהוי השאלה לחוב לגבי הצבור, משא"כ היכא דהוי השאלה לזכות כמו בזה דאב שואל על נזירות צנו, ועוד י"ל דבאמת כיון דנחצאר דהוי כבעלים לגבי זה לכן אין חילוק בין חוב לזכות, אך י"ל דהתם שאני דלפי פירוש רש"י דאפקרי' רחמנא להכפרה צודאי אין זה ראי' כלל כמו שנתבאר לעיל, אך עיקר הראי' היא לשיטת הרמב"ם דפי' דאפקרי' רחמנא למחוט והא אחר שהקדישו אין להכין זכות ממון צו כלל, וע"כ מיכא כמש"כ לעיל דנקסא ואיגלאי למפרע דנקסא להצבור, ולשיטת הרמב"ם הג"ל י"ל דס"ל כשיטת הסוברים דבית דמטא לרשות הקדש ליתא בשאלה, והא שהוכחתי לעיל מהא דכתובות (דף ע"ב) בזה דאמר דלא קונה לה חלה דנוקמי בשאלה האשה אחר שהפרישה, צפרט לפי מה שהוכחתי דיכולה לשאול ע"ז, יש לדחות זה בפשיטות ד"ל דלשון דלא קונה לה חלה משמע שלא הפרישה מעולם כלל.

ועכשיו נבאר בקצרה דזה צורר ופשוט דכל שליח אינו יכול לשאול על הנדר שקיבל בשביל המשלח משום דאחר שעשה שליחותו כבר נסתלק, אבל המשלח ודאי דיכול לשאול, וכן מוכח מבימות (דף פ"ח) דאמר אי קדושת הנוף אי ידי' משום דצירי' לאתשולי אלא דאחר ואמר ידענא צי' דאיתשל מרי' עלי' היח גופא מנלן, דמשמע דהקדש ידיר' הוי לעולם צידו לאתשולי, ואי נימא דהקדש ע"י שליח לא מצי המשלח לשאול בלתי השליח א"כ הא משכחת הקדש ידיר' דלא הוי צידו לאתשולי, וצירי' צ"ה לרצון השליח, דדוקא צ"ה הדיוטות אמרו בשבת (דף מ"ו) דהוי צידו משום דהא כמה אנשים בשוקא, משא"כ היכא דתלוי צידא מיוחד, ולכן צורר דמשלח ודאי יכול לשאול, אבל בחלה שהפרישה האשה יכולה האשה צודאי למשאל, וגם על הפרשת המשרתת יכולה למשאל משום דנעלת הבית הויא כבעל דבר לגבי זה, ובעלה יש לדון דאינו יכול למשאל משום ד"ל כיון דנעשה כבע"ד מפתא עמיה, לכן נסתלק' זכות הבעל לגבי שאלה, ועריין נ"ע בזה, אבל האשה צודאי יכולה למשאל אף בלא ציווי ורשות בעלה, כן נראה צורר לפענ"ד, ולפלפל בדבריו הנחמדים עוד חזון למועד אי"ה, א"ד ידירו דוש"ת יצחק אלחנן בהרב מוה' ישראל איסר זצ"ל חופ"ק נעשויענ.

סימן כט.

להרב הגדול וכו' מוה' חיים ג"י
אב"ד דק"ק סעליב.

מוש"כ כ"ח להסתפק צענים שקצו מזה"ק דמזואר צי"ד (ס"י שס"ח) דלצורך הקברות מותר ליהנות